

JOE CARTER: CE PRESUPUNE STATUTUL DE PERSOANĂ?

Autor: Iarina Albu | 22 martie 2022

Un articol de Joe Carter pentru First Things

Articol original: Being a Person: The Insufficiency of Personhood

O persoană nu e neapărat și o ființă umană, dar este oare orice ființă umană considerată mereu a fi o persoană?

Exemple de persoane non-umane există din abundență: creștinii cred că Divinitatea este formată din „trei Persoane și o singură substanță”; judecătorii din Statele Unite consideră corporațiile ca fiind „persoane artificiale”; fanii Star Trek susțin că androizii precum Data și extraterestrii asemenea lui Spock sunt persoane (fictive); Parlamentul spaniol a hotărât că maimuțele antropoide sunt „persoane legale”; iar de curând am aflat că anumiți eticieni consideră și delfinii a fi persoane.

Evident, apartenența la rasa umană nu e o condiție necesară pentru a avea statutul de persoană. Dar ar trebui toate ființele umane să fie considerate persoane? Istoric, răspunsul este un răsunător „nu”. Sclavii, femeile, sugarii, evreii și alți „străini” sunt exemple de grupuri care, într-un moment sau altul, nu au fost considerate a fi persoane din punct de vedere legal sau moral. Ei au fost considerați a fi oameni, dar, cu toate acestea, nu li s-au acordat drepturile care vin o dată cu statutul de persoană. Generațiile ulterioare au considerat unanim că negarea statutului de persoană membrilor acestor grupuri este imorală. Nu mă îndoiesc că generațiile următoare vor critica la fel de aspru valorile generației din care facem parte.

Dar, deși recunoașterea statutului de persoană este necesară pentru ca unui om să i se acorde anumite drepturi pozitive, eu susțin că nu este necesar pentru a i se acorda un drept negativ de bază - dreptul de a nu i se lua viața fără un proces legal. Cu alte

cuvinte, oamenii nu au dreptul să ucidă un alt om doar pentru că nu vor să accepte că acesta are statutul de persoană.

Drepturile - fie ele pozitive (implicând o obligație din partea celorlalți) sau negative (implicând ca ceilalți să se abțină de la anumite activități) - ar trebui atribuite în funcție de abilitatea de asumare a responsabilității ca ființe morale. De exemplu, un câine ciobănesc belgian nu are nicio responsabilitate morală și, prin urmare, nicio obligație morală față de mine ca persoană. Dacă îmi mănâncă hamsterul, nu pot să-i reproșez că nu-mi respectă dreptul la proprietate privată. Dar, din moment ce eu sunt responsabil din punct de vedere moral, am obligația de a nu tortura și ucide cu cruzime câinele pentru că mi-a mâncat animalul de companie.

În mod similar, ființele umane aflate în primele stadii de dezvoltare nu au ajuns să fie capabile de responsabilitate morală pentru a li se atribui drepturi pozitive. Din acest motiv, unele persoane, precum filosoful Daniel Dennett, consideră că există o clasă de ființe umane care nu sunt încă persoane. Să numim această clasă de homo sapiens „ființe umane non-persoane”.

De dragul discuției, să presupunem că anumiți oameni nu sunt persoane, la fel cum anumite persoane nu sunt oameni. Acest lucru înseamnă că o ființă umană poate fi o non-persoană, dar că o persoană (cel puțin o persoană umană) trebuie să fie, de asemenea, o ființă umană. Nimeni nu susține că există clase de persoane umane care nu sunt și ființe umane. Prin urmare, a fi o ființă umană este esențial pentru a fi o persoană umană. Acest lucru duce la o perspectivă deosebită.

Putem ucide ființe umane care nu sunt persoane (de exemplu, embrionul) și putem ucide persoane umane care sunt, de asemenea, ființe umane. Dar nu putem ucide o persoană umană fără a ucide ființa umană. De fapt, nu putem ucide niciun tip de persoană dacă nu este deja o ființă biologică vie. Poate că spaniolii pot ucide maimuțele antropoide, dar avocații nu pot ucide o corporație. Ceea ce se ucide nu este persoana, ci ființa.

Această distincție este importantă, deoarece cei care susțin că este acceptabil să ucizi oameni care nu sunt persoane își bazează raționamentul pe afirmația că ceea ce contează nu este ființa (organismul biologic viu), ci calitatea de persoană (un set de criterii funcționale, cum ar fi conștiința sau raționalitatea). Acest punct de vedere a devenit perspectiva dominantă în bioetică.

Cei mai mulți oameni rezonabili - categorie care, din păcate, nu-i include întotdeauna pe bioeticieni - ar fi îngroziți dacă am duce aceste puncte de vedere până la rezultatele lor coerente din punct de vedere logic. Eticianul Joseph Fletcher, de exemplu, credea că oamenii cu un IQ mai mic de patruzeci s-ar putea să nu fie persoane, iar cei cu un IQ mai mic de douăzeci cu siguranță nu sunt. Bioeticianul H. Tristram Engelhardt Jr. spune că „fetușii, sugarii, persoanele cu retard mintal profund și cei aflați în comă fără speranță

de a se trezi” se încadrează în categoria „non-persoanelor.” Iar Peter Singer, un filosof de la Princeton, consideră că, din moment ce pacienții cu Alzheimer și sugarii până la vârsta de douăzeci și patru de luni nu sunt persoane, nu este greșit să îi ucidem. Nu este surprinzător faptul că atunci când le permiteți intelectualilor să definească statutul de persoană, aceștia vor încerca să stabilească un criteriu bazat pe intelect, rațiune și conștiință.

Deși intenționează să se includă în liniile de demarcație, aceștia nu reușesc pe deplin. De exemplu, dacă acești filosofi ar cădea într-un somn adânc, ar înceta să mai îndeplinească chiar criteriile pe care le-au stabilit pentru calitatea de persoană. Folosind propriile lor argumente, ar trebui să putem să-i ucidem înainte de a se trezi.

Aceștia pot protesta că au fost persoane înainte de a adormi. Dar la fel au fost și „comatoșii fără speranță de a se trezi.” Da, dar diferența, vor susține ei, este că vor îndeplini din nou criteriile odată ce se vor trezi. Acest lucru este cu siguranță adevărat, dar, dacă sunt uciși în somn, nu se vor mai trezi niciodată, așa că acest lucru devine un argument irelevant. Ce contează că o ființă umană a fost o persoană sau că va fi din nou o persoană? Dacă este acceptabil din punct de vedere moral să ucizi persoane non-umane, atunci ce contează cu adevărat constă în ceea ce sunt acestea în prezent.

(S-ar putea să vi se pară absurdă justificarea mea. Într-adevăr, sper că da, pentru că acest tip de gândire este absurd. Încercările flagrante de a raționaliza un comportament care e evident imoral este motivul pentru care Francis Beckwith și alți cercetători au reușit să demoleze argumentul „funcționalismului”, care apără uciderea oamenilor considerați a fi „non-persoane”).

Motivul pentru care este greșit să ucizi profesori de filosofie în somn coincide cu motivul pentru care este greșit să distrugi embrioni și fetoși: oamenii morali nu ucid ființe umane nevinovate. Nu toate persoanele sunt ființe umane, desigur, și s-ar putea chiar ca nu toate ființele umane să fie persoane. Dar toate ființele umane – fie ele persoane sau non-persoane – sunt ființe umane; aceasta nu este doar o tautologie, ci un fapt verificabil din punct de vedere științific și ontologic.

Cei care susțin uciderea embrionilor și fetoșilor ar trebui, prin urmare, să înceteze cu jocurile semantice și să recunoască faptul că ceea ce cred ei este că uciderea unor ființe umane este acceptabilă, deoarece ființele umane nu au, în sine, o valoare intrinsecă.

De asemenea, ar trebui să înceteze să mai pretindă că opiniile lor cu privire la calitatea de persoană se bazează pe știință (când a devenit metafizica o știință empirică?) și ar trebui, în schimb, să folosească argumente istorice pentru a-și apăra poziția. Istoria, la urma urmei, este plină de exemple de oameni care justifică masacrarea altor ființe umane. Dacă doriți să ucideți anumite grupuri de ființe umane, puteți găsi o raționalizare undeva în istoria ființelor umane – nu este nevoie să faceți din acest

argument unul legat de statutul de persoană.

Acest articol a fost tradus cu acordul publicației *First Things*.

Imagine: Pablo Picasso - „Portrait de femme au col d’hermine (Olga)” (1923); Sursa: Wikiart